3. Danmarkshistorien

3.0 Pleistocæn

Navnet Pleistocæn kommer fra græsk, idet pleistos betyder "mest" og kainos betyder "nye". I daglig tale kaldes perioden ofte blot for "Istiden".

Pleistocæn begyndte for 2,588 mill.år siden med starten af Præ-tegelen istiden, og varede indtil Weichel istiden sluttede i Europa for måske omkring 15.000 til 12.000 år siden. I moderne tid er det blevet vedtaget, at denne sidste istid sluttede for 11.700 år siden - altså på Grønland.

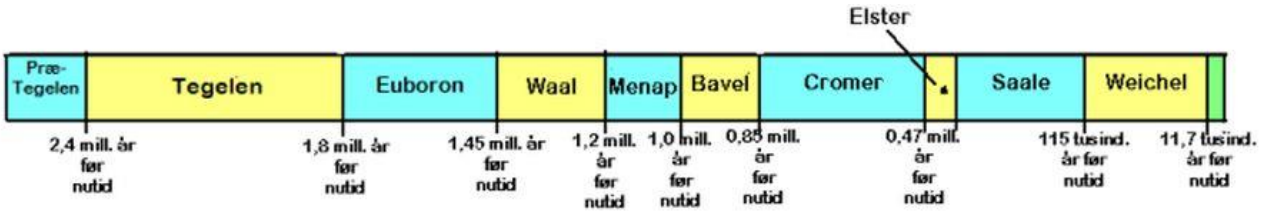

Den traditionelle inddeling af Pleistocæns istider

Man ved en del om den sidste istid, Weichel istiden, men ganske lidt om tidligere istider og mellem-istider. Problemet er, at under hver følgende istid har enorme gletchere ødelagt de fleste spor af fortiden. Man mente oprindeligt, at Cromer var en lang mellem-istid, men det har vist sig, at perioden indeholder tre istider og tre mellem-istider; derfor kaldes den nu for Cromer komplekset. Ligeledes kaldes Bavel istiden nu for Bavel komplekset, fordi den har vist sig at indeholde flere istider og mellem-istider.

Istidernes navne kommer i hovedsagen fra de Europæiske lokaliteter, hvor der er gjort fund fra de pågældende perioder. For eksempel er Cromer en by i Norfolk i England; Holsten kommer selvindlysende fra den tyske delstat Holstein, hvor der er gjort fund fra denne mellem-istid; Weichel istiden hedder således, fordi isen først stoppede ved floden Weichel i Polen; og så videre.

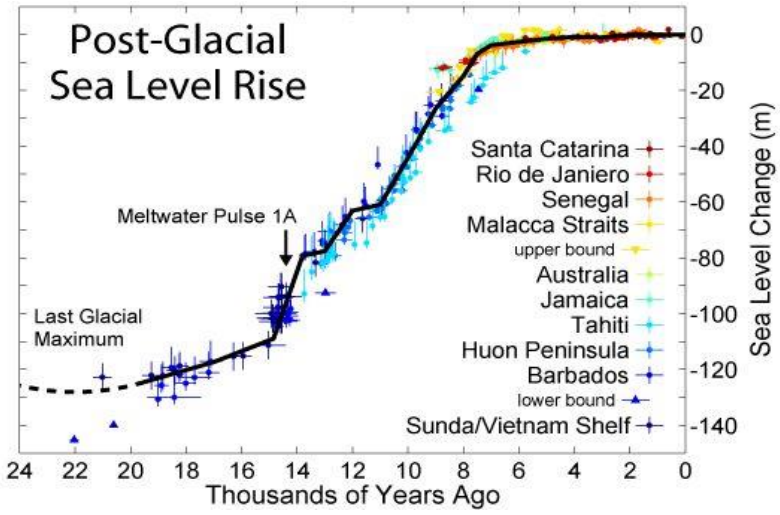

Ud fra fund og målinger fra hele Verden har nogle beregnet udviklingen i vandstanden i Verdenshavet fra sidste istids maksimum til nutid. Deres beregning viser at vandstanden under Weichel istidens maksimum var omkring 120 meter lavere end nutidens niveau. Da mængden af vand i Verden er nogenlunde konstant, kan man antage, at også under tidligere istider har vandstanden i havene været måske 80 til 120 m. lavere end i dag. - Fra Wikipedia.

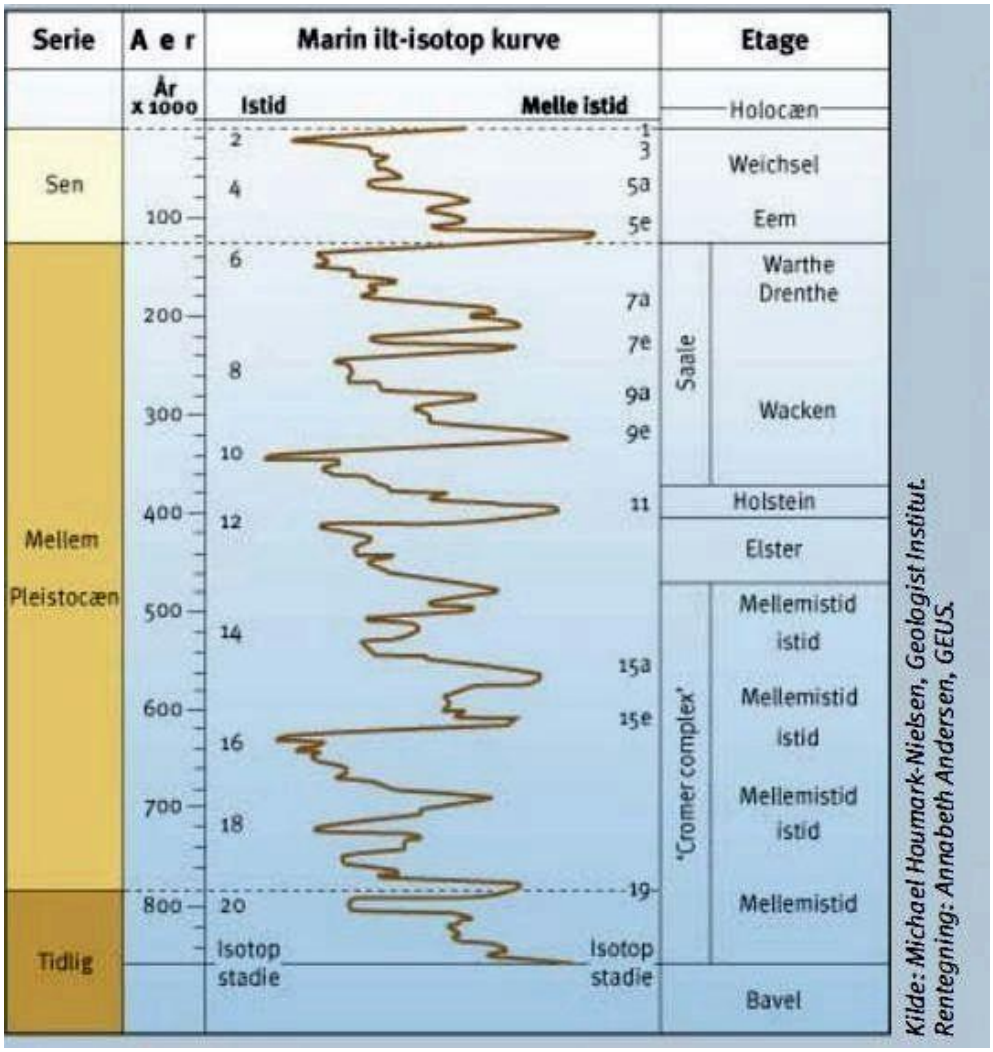

Spor efter en stadig vekslen mellem istider (isotop-frekvenser med lige numre) og mellem-istider (isotop-frekvenser med ulige numre) er bevaret i sedimenter på havbunden. Den marine ilt-isotopkurve indikerer svingninger i klimaet gennem de sidste cirka 850.000 år. Det ses, at for eksempel Saale istiden også indeholder adskillige kortere istider, mildninger og mellem-istider.

Lagfølger fra havbunden er langt mere komplette end lagfølger fra landjorden, fordi disse sidste er meget sårbare overfor erosion fra senere gletchere og vind og vejr.
Kilde: Geoviden 2005, nr. 2.

Det er vigtigt at gøre sig klart at Pleistocæn ikke var en lang istid, men derimod en serie af istider afbrudt af mellem-istider. Desuden må vi se i øjnene, at vi i dag lever i en sådan mellem-istid; om nogle få tusind år kan gletcherne vende tilbage og forvandle alt i landet, inklusive huse, biler, broer og havne til endemoræner et sted nede i Nord Tyskland.

Den forrige mellem-istid hed Eem efter floden Eem i Holland; den varede omkring 16.000 år. Mellem-istiden, som vi lever i nu, har foreløbig varet måske omkring 12.000 år i Nord Europa. Hvis det er sådan, som nogle mener, at istiderne forårsages af visse astronomiske forhold, som optræder med regelmæssige mellemrum, så kan det ikke vare mange tusind år, inden der igen bliver slukket for varmen.

Da iskapperne både på Nord- og Sydpol opbyggedes i løbet af Pleistocæn, bandt de store mængder vand, og vandstanden i havene faldt dramatisk. Det er nærliggende at antage, at en stor del af det område, som nu er Danmark, var tørlagt i lange perioder, indtil det blev dækket af indlandsisen.

Det antages, at det Skandinaviske isskjold først nåede Danmark i Mellem Pleistocæn under perioden, som kaldes Cromer kompleks. Indtil da kan området have været præget af tempereret

løvskov i mellem-istiderne og tundra under istiderne. Imidlertid, det er blot en antagelse, idet adskillige senere gletchere formentligt har fjernet de allerfleste spor.

3.1 Danmark i Pleistocæn

Danmark er skabt af istiderne. Den ene gletcher efter den anden skrabede jord, sten, grus og organisk materiale af den Skandinaviske halvø og Østersøens bund og dumpede det ved gletcher-randen i Europas nordlige hav. Netop fordi det danske land består af muld og ikke af nøgen klippe, er landet så utroligt grønt og frodigt.

Tundra landskab i Alaska - om sommeren, Wikipedia.

I lange perioder under de Pleistocæne istider har Danmark været isfrit, og landskabet ligget hen som en tundra uden træer, og med et dyre og planteliv, som var tilpasset disse kolde forhold. Jorden var frosset til stor dybde, men om sommeren tøede det øverste jordlag op, hvilket førte til omfattende jordflydning. Vandet omkring Danmark var koldt med drivende isbjerge, som ved Grønland i dag. Kun i relativt korte perioder blev dele af landet dækket af det Skandinaviske Isskjold.

Oprindelig skov på Mols - det danske landskab kunne have set således ud i mellem-istiderne. Foto Lokalavisen.

I de noget varmere mellem-istider fandtes også lysåbne tempererede skove, således som vi kender dem i nutiden. Den marine ilt-isotop kurve ovenfor antyder, at temperaturen i mellem-istiderne var meget lig nutidens temperatur.

Det ældste danske fund af rester af land-pattedyr stammer fra Cromer-komplekset. Det er en stump af et

pandeben fra en kronhjort med den inderste del af venstre tak, som er fundet i en sø-aflejring ved Herning.

I en søaflejring nær Fredericia er fundet et spole- og et albueben fra en lille vildhest fra Holstein mellem-istiden.

Danmark ved begyndelsen af Eem mellem-istiden. Geoviden 2005, nr. 2

I tundra-landskabet under istiderne voksede hårdføre urter og lave buske af dværgbirk og pil. Der levede mammutter, uldhårede næsehorn, rensdyr og moskusokser. Jorden var frossen i mange meters dybde året rundt, og kun i den korte sommer nåede de allerøverste lag at tø op.

I begyndelsen af Eem mellem-istiden voksede birk og fyr i Danmark. Senere blev eg og hassel dominerende. Klimaet var meget varmere end i dag; langs de Europæiske floder levede flodheste, så langt nordpå som i Themsen i England. Sidst i perioden blev det igen koldere, og skovene kom til at bestå af gran og fyr.

Gennem det meste af Weichsel-istiden var Danmark et åbent tundralandskab. Først for omkring 18.000 år siden nåede gletchere fra nord og øst frem til hovedstilstandslinjen i Jylland, hvor isranden lå relativt fast i en længere periode. Den går fra Bovbjerg ved Vestkysten over Hald nær Viborg og derfra mod syd til Padborg.

Danmark ved afslutningen af den sidste istid, som var Weichel istiden. kilde: Geoviden 2005, nr. 2

Vest for hovedstilstandslinjen findes bakkeøerne, der er de højest liggende rester af landskabet fra Saale-istiden og som under hele Weichsel-istiden var udsat for frostsprængninger, forårs-oversvømmelser, jordflydninger og udvaskning. Fra gletsjerportene skyllede smeltevand ud over de lavtliggende dele af landskabet og begravede dem i sand og grus; derved blev de store hedesletter dannet. De største af disse er Karup Hedeslette, Grindsted Hedeslette og Tinglev Hedeslette.

Nord og øst for hovedstilstandslinjen skabtes det unge morænelandskab af Weichel- isen. Det indeholder mange, forskellige landskabsformer.

Ved gletsjernes fronter dannedes israndsbakker eller randmoræner, for eksempel Tolne Bakker i Thy, Mols Bjerge og Odsherred-buerne. Nogle af disse er dannet ved, at isen under gentagne fremstød har skubbet det foranliggende materiale foran sig; andre er opbygget af smeltevandsaflejringer langs en stillestående israndsbakker. Foran isen dannedes lokalt mindre smeltevands-sletter, bl.a. Tirstrup Hedeslette på Djursland og Bregninge Hedeslette i Vestsjælland.

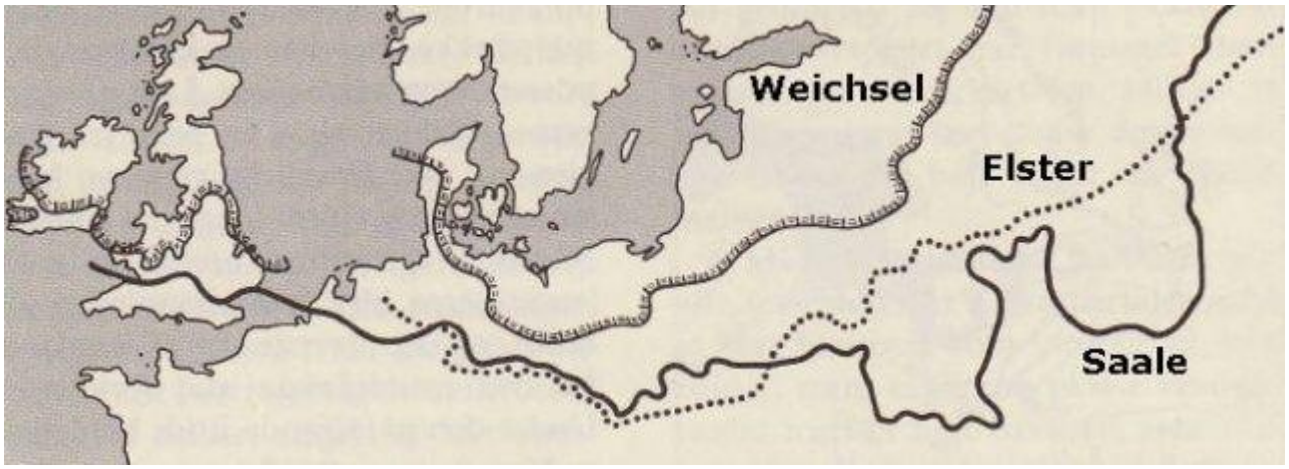

Isens maksimale udbredelse under de sidste tre istider Elster, Saale og Weichel. Fra Woldstedts "Das Eiszeitalter - Grundlinien einer Geologie des Quartärs I-III".

Især om sommeren strømmede smeltevand frem mod gletsjerfronten i store kanaler under isen. Derved dannedes lange, dybe og stejle tunneldale. Landskaberne omkring Tystrup Sø og Furesøen på Sjælland er klassiske eksempler på tunneldale. I Jylland regnes de østjyske fjorde for tunneldale, Mariager Fjord, Vejle Fjord, Kolding Fjord, Aabenraa Fjord og Flensborg Fjord. Men efterhånden tror stadig flere geologer, at fordybningerne allerede eksisterede inden den sidste istid, og Weichel isen blot skabte en yderligere udhuling.

3.2 Den Pleistocæne Mega-fauna

Woolly mammoth model Royal Victoria Museum Canada, Wikipedia.

Det er ofte således at dyr, som lever i kolde egne, bliver større end tilsvarende dyr, som lever i varme lande; måske fordi forholdet mellem overflade og volumen bliver mere fordelagtigt med hensyn til varmetab. Således er isbjørne større end deres fætre, de brune og sorte bjørne. I Pleistocæn var det ret koldt, og måske derfor opstod den Pleistocæne mega-fauna.

Blandt den Pleistocæne mega fauna i Eurasien regnes sådanne dyr som uldhåret mammut, skovelefant, urokse, huleløve, hulebjørn, irsk kæmpehjort, uldhåret næsehorn og elasmotherium, et kæmpe-næsehorn. Disse arter er alle uddøde; i dag er Eurasiens største landpattedyr den europæiske bison, Wisent.

Et kranie med stødtænder fra en skov-elefant. José-Manuel Benito Wikimedia

Den uldhårede Mammut er den bedst kendte Pleistocæne art. Den levede på den Eurasiske steppe under Saale og Weichel istiderne, det vil sige fra omkring 150.000 år siden til for 10.000 år siden. En dværgart overlevede imidlertid indtil 1.700 BC (start af dansk bronzealder) på øen Wrangel i Polarhavet.

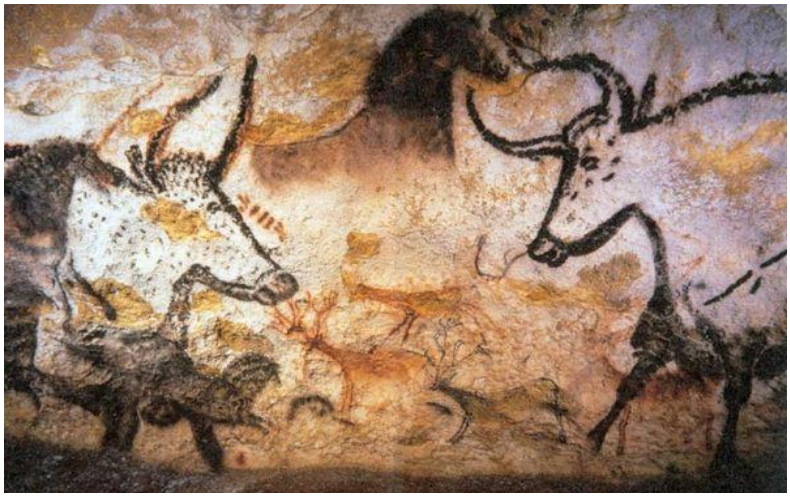

Et cro Magnon hule-maleri af urokser i Lascaux hulen i Frankrig.

I Danmark er fundet omkring 130 tænder, knogler og dele af stødtænder fra mammut. Det yngste fund er omkring 13.500 år gammelt.

Det er ikke sjældent at finde rester af elefanter i Danmark, men det drejer sig næsten altid om kindtænder eller fragmenter af stødtænder, medens der kun kendes ganske få fund af egentlige knogler, og derfor kan der ofte ikke siges noget sikkert om, hvor og hvornår de pågældende elefanter levede.

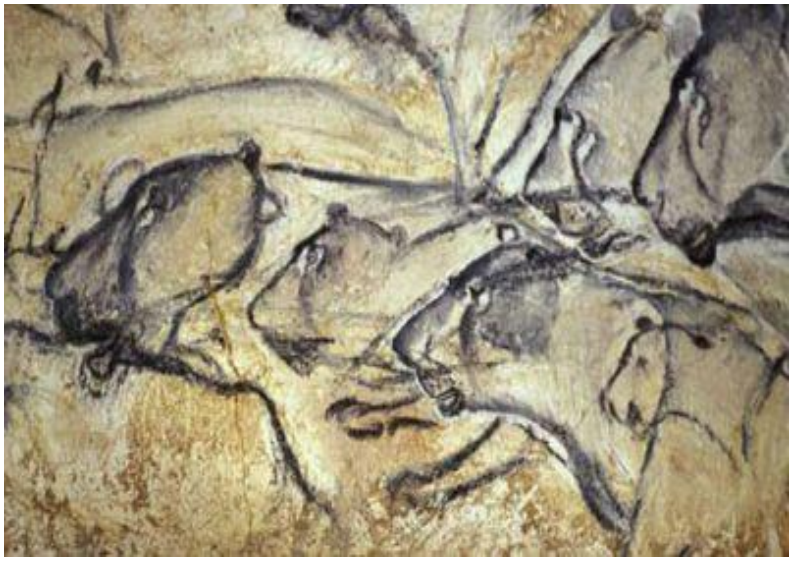

Et Cro Magnon hulemaleri af en hule-løver i Chauvet hulen i Frankrig. Wikipedia

Ved Myrup Banke nær Næstved blev i 1977 under grusgravning fundet et mellemfodsben fra en elefant, sandsynligvis en mammut, som

levede under den del af sidste istid, hvor Danmark ikke var dækket af is.

Et uldhåret næsehorn rekonstrueret af Remie Bakker, 2010

Skovelefanten var op til 4 m. høj og havde lange, svagt opad-bøjede stødtænder, og benene var lidt længere end hos nulevende elefanter. Den levede i Europa gennem Holsten og Eem mellem-istiderne og måske også i nogle af de tidligere mellem-istider - i Danmark kendes den dog kun fra fund fra Eem. Den var nært beslægtet med den nulevende indiske elefant. I grusgrave ved Seest i Koldings vestlige udkant fandtes i 1950-78 dyreknogler fra Eem perioden fra blandt andet skovelefant, steppebison, kæmpehjort, dådyr og kronhjort.

En Urokse tyr vurderes at have været op til 1,8 m. høj medens en urokse ko kun blev omkring 1,45 m. Vi kan se på de syd Europæiske hulemalerier, at urokse-tyrenes pels var sortbrun med en lys stribe ned langs rygraden, og køerne var rødbrune. Hornene var lange, tykke og fremadbuede.

Det tidligste billede af mennesker i Danmark er en tegning ridset ind i en urokseknogle. Knoglen, som blev fundet i en mose ved Jystrup nær Ringsted, er ca. 10.000 år gammel.

Huleløver i et Pleistocæn landskab malet af Alan Turner, Wikipedia.

Huleløver var op til 25 procent større end moderne løver. De havde længere ben og var bygget til stor udholdenhed. De nedlagde formentligt deres bytte ved at indhente det og nedlægge det på samme måde, som geparder gør det i dag.

Det er i modsætning til moderne løver, der gerne sniger sig ind på deres bytte. Huleløven levede formentlig ikke i huler, men foretrak åbne nåleskove, skov-steppe og skov-tundra hvor de jagede mellemstore og store planteædere. Fossile fodspor af huleløve optræder sammen med spor af rensdyr og viser, at huleløven havde stor kuldetolerance.

Hulebjørnen har sit navn, fordi de fleste fossiler er fundet i huler, hvilket indlysende antyder, at den opholdt sig mere i huler end den nulevende brune bjørn, som kun bruger huler til at overvintre i. I

nogle huler har man fundet tykke lag af knogler, der hovedsageligt stammede fra hulebjørn. Døden under vinter-dvale synes at have været en almindelig afslutning på livet for hulebjørne.

Et Cro Magnon hulemaleri af en hulebjørn i Chauvet hulen i Frankrig. Foto Ministere de la culture.

Den var bygget som den almindelige brune bjørn, måske lidt større, men ikke meget. Hannerne vejede 400-500 kg, mens hunnerne vejede 225-250 kg. Tænder fra hulebjørne er typisk mere slidte end hos nulevende bjørne, og dens tandsæt var også noget forskelligt fra nutidens bjørnes.

Dette antyder, at den i højere grad spiste planteføde, end den brune bjørn gør i dag.

Til venstre: Skelettet af Irsk Kæmpehjort i Museum of Natural History i Dublin. Foto Wikipedia

Til højre: Den nedfrosne mammut-unge Dima på fundstedet. Den blev fundet af bulldozer fører A. Logachev under tørvegravning ved Kolyma floden i det østlige Sibirien i 1977.

Irsk kæmpehjort kaldes også for kæmpe elgen. Selvom den benævnes "irsk" har den ingen speciel tilknytning til Irland. Den levede i sen Pleistocæn i hele Eurasien fra Irland til Baikal søen i Central Asien

Det er den største hjort, som nogensinde har levet; den havde en skulderhøjde på omkring 2,1 m., og den havde det største gevir af alle kendte hjorte, det kunne blive 3,65 m. fra spids til spids og veje op til 40 kg. På Museum for Natural History i Dublin findes en betydelig samling af skeletter af kæmpehjort.

I hele Syd Skandinavien er gjort i alt 23 fund af fossiler fra Irsk Kæmpehjort, heraf 4 på Fyn, det seneste i Nakkebølle af gartneriarbejder Torben Larsen i 2006. Desuden er fundet knogler fra hjorten i Seest ved Kolding.

Hollandske fiskere har fået et Mammut hoved i deres trawl fra Nordsøens bund - det bringes i land i Zeehaven. Foto Daily Mail

Uldhåret næsehorn var større end det nulevende afrikanske næsehorn. Det kunne blive op til 4 meter langt og have en skulderhøjde på op til 2 m. Den havde to horn, det forreste kunne være op til 1 m langt. Man mener, det har været brugt til at feje sneen væk fra vegetation, så den kunne spise om vinteren, men sikkert også til at tiltrække hunner. Det havde en tyk, lang pels, små ører, korte, tykke ben, og en firskåren krop og var således godt tilpasset livet på tundraen på lignende måde som den nulevende Grønlandske moskusokse

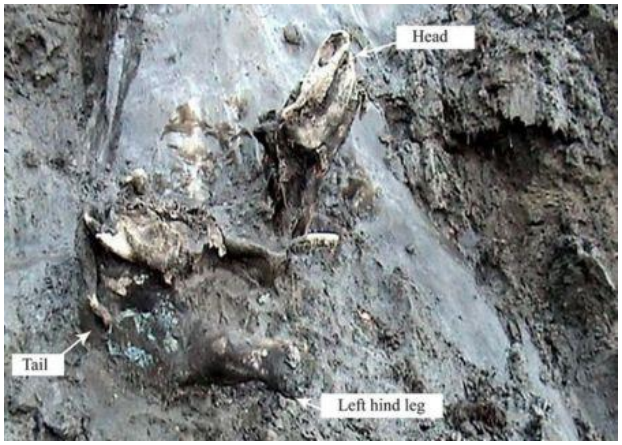

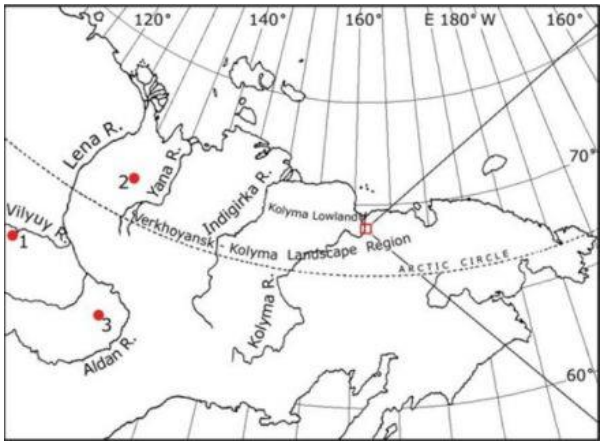

Til venstre: I 2007 blev en næsten fuldstændig mumie af et uldhåret næsehorn opdaget i permafrosten i en guldmine ved den nedre del af Kolyma-floden i det Nordøstlige Sibirien 8 km øst for Chersky. Den venstre del af kroppen var dækket af hud, herunder hud på hoved og øre, forende og bagben var bevaret. Kraniet med de 2 horn og underkæben var ligeledes bevaret. Imidlertid var de fleste af de indre organer gået tabt, undtagen tarme, mavesæk og deres indhold. Et stykke ribben blev dateret til omkring 39.140 år før nutid. Til højre: Fire vigtige fundsteder for uldhårede næsehorn i Sibirien.

Der var flere arter af pleistocæne næsehorn, heriblandt et kæmpe-næsehorn med kun et horn kaldet Elasmotherium.

I 1940'erne fandt H.G. Larsen en tand fra et uldhåret næsehorn i en sending brunkul fra Søby syd for Herning. Ved Seest nær Kolding fandt man i 1950-78 dyreknogler fra blandt andet Mercks Næsehorn.

I en grusgrav ved Rolfsted vest for Nyborg er fundet et mellemfodsben fra en steppebison, som er ældre end 40.000 år.

Ved Vejrhøj grusgrav fandt den 10-årige Martin Nielsen et skinneben af en vildhest, som levede i Danmark i den mellemste del af den sidste istid for omkring 40.000 år siden.

3.3 Forhistoriske Mennesker i Pleistocæn

Homo Erectus udviklede sig i Afrika for omkring 1,8 millioner år siden. Udvandringen fra Afrika var i første omgang rettet mod Asien. Både Peking manden og Java manden henregnes til Homo Erectus. Tidspunktet for migrationen ud af Afrika er ukendt. De fleste forskere er dog enige om, at den fandt sted for mindst en million år siden, men der er stadig debat om, hvor meget tidligere end dette, den muligvis begyndte. For nylig blev en Homo Erectus underkæbe fundet i Georgien, som siges at være 1,6 millioner år gammel.

Peking manden, som henregnes til Homo erectus. Foto Creaton Wiki

Homo Erectus repræsenterer det udviklingsmæssigt bindeled mellem den mere primitive og abe-lignende Homo Habilis og moderne menneskетyper. De brugte ild og primitive stenredskaber. Deres dråbeformede "Acheulian" hånd-økse fandtes i 1,4 millioner gamle lag i Olduvai Gorge i Afrika.

De var højere end deres forgængere, Homo Habilis, nemlig op til 1,8 m., deres hjerne-volumen var større og deres ansigt var fladere med markante øjenbrynsbuer. Næsen repræsenterede den første tilsynekomst af den typisk menneskelige ydre næse med næseborene vendt nedad.

Dråbe formet håndøkse fra Boxgrove i England. Wikipedia.

Der er indikationer af, at de havde meget kraftige muskler og rutinemæssigt oplevede voldsom fysisk anstrengelse.

Homo Erectus hannner, altså mænd, var 20 - 30% større end kvinder. Hos Homo Habilis og andre tidlige Afrikanske racer var forskellen mellem hanner og hunner langt større, hanner kunne være dobbelt så store som hunner. Det menes at en meget stor størrelses-forskel mellem hanner og hunner indikerer en tilsvarende intens maskulin rivalisering

om hunnerne, som således ville udelukke et egentligt samarbejde mellem mænd. Og efterfølgende at den mindre forskel i størrelse mellem kønnene hos Erectus indikerer begyndelsen til et egentligt samarbejde mellem mænd, som er en forudsætning for kultur og civilisation.

Homo erectus har længe været betragtet som den direkte forfader til Homo sapiens. For nylig er der dog blevet sat spørgsmålstegn ved denne antagelse. Konkret har flere forskere foreslået, at flere arter af hominider fra Mellem Pleistocæn, som traditionelt er blevet henregnet til Homo Erectus, i virkeligheden repræsenterer forskellige arter af Homo, ikke kun én. De mener, at den genetiske spredning i Pleistocæn var større, end vi umiddelbart forestiller os. Homo Erectus vil således efter deres forslag kun blive defineret fra fund i Asien, og vil være en art, som uddøde for en halv million år siden. De øvrige fund - af Erectus - vil repræsentere racer, som lignede den Asiatiske Homo Erectus af Afrikansk oprindelse.

Rekonstruktion af Homo erectus i Kenyas National Museum.

Der er ingen afgørende fund af for eksempel skeletdele, som beviser at Antecessor eller Heidelbergenis har levet i Danmark. Men det er kendt at både Bavel og Cromer perioderne ikke var sammenhængende istider, som man antog førhen, de indeholdt flere mellem-istider (For Cromer se diagrammet ovenfor vedrørende Marine ilt-isotop kurve). Hver mellem-istid varede typisk omkring 15.000 år; det skulle give dem rigelig tid til at nå til Danmark. Desuden fremgår det af diagrammet, at det er sandsynligt at flere af Cromers mellem-istider var varmere end nutiden.

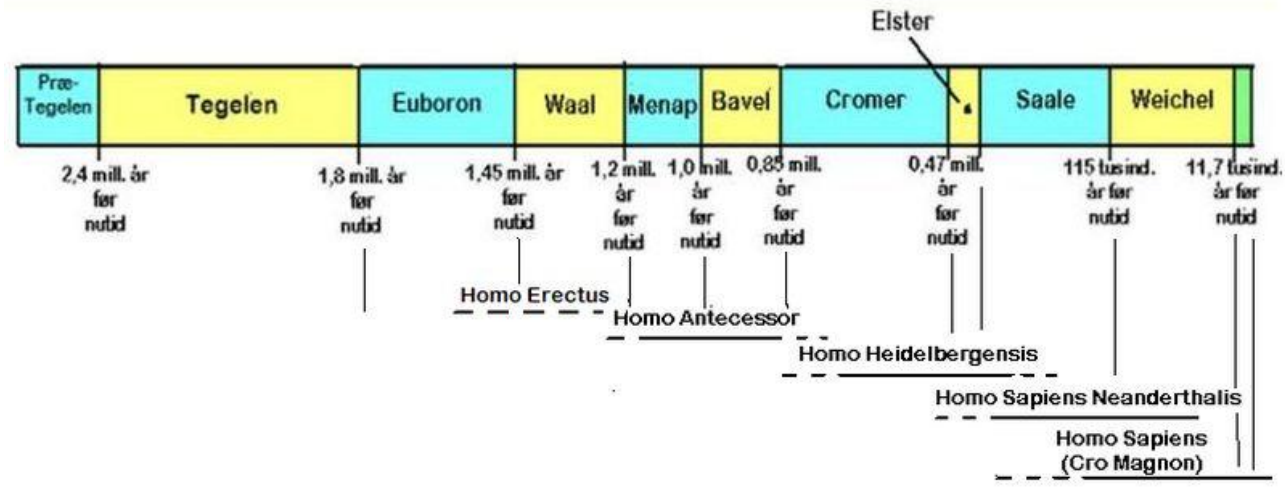

Oversigt over forhistoriske menneske racers eksistens i Europa og Mellemøsten i forhold til den ældre inddeling af istiderne. De ældste fund, som kan henregnes til Cro Magnon er fra Mellemøsten for omkring115.000 år siden. Imidlertid, det ældste Cro Magnon fund i Europa er fra kun 45.000 år siden.

Ved Vejstrup Skov nær Christiansfeld fandt brødrene Niels og Åge Boysen omkring 1970 i et gruslag i 8-9 meters dybde tildannet flint. Fundet blev gjort i lag, som kan henføres til Holsten mellem-istiden eller måske en mildnings-periode i den forudgående Cromer kompleks. Det indikerer at Homo Heidelbergensis virkelig har levet i Danmark.

Figur, som forestiller Homom Heidelbergensis I Forschungsmuseum Schoningen. Photo Der Loewe

Den ultimative "Out of Africa" teori om menneskets udvikling, antager at moderne mennesker, altså Homo Sapiens (Cro Magnon), opstod fiks og færdig i Afrika og derefter drog ud i Verden for 100.000 til 50.000 år siden og fuldstændig fortrængte alle andre menneskeracer, som tidligere havde udviklet ud fra Homo Erectus, det vil sige Homo Neanderthalis i Europa, Homo Denisova i Central Asien, forskellige arter af Homo i det sydlige Asien repræsenteret ved Java manden og Peking manden og alle de racer og arter, som ikke er kommet til vort kundskab.

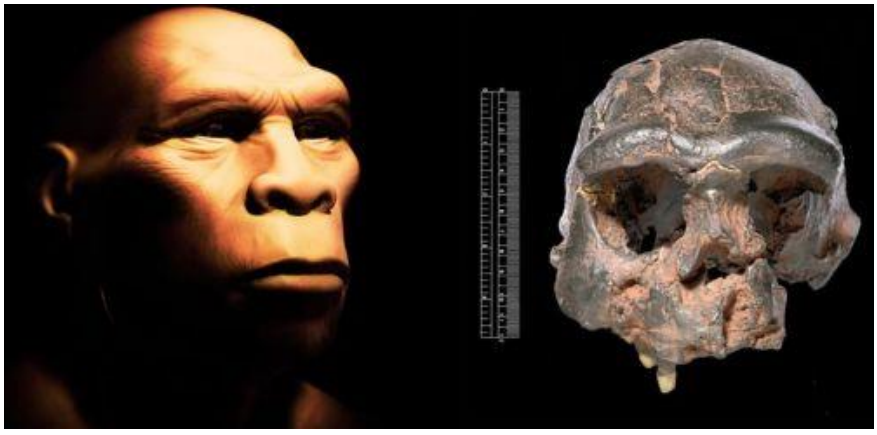

Rekonstruktion af Homo Erectus. Foto Youtube.

Den alternative "multiregionale hypotese" udsiger, at Homo sapiens stammer fra den verdens-omspændende udvandring af Homo Erectus ud af Afrika for måske 1,6 til 1,0 million år siden. De udviklede sig indledningsvis i geografisk adskilte befolkninger, som senere lejlighedsvis blandede gener på forskellig måde.

Homo erectus adult mand, Sangiran, Java, Indonesia. Foto Don Hitchcock – Don's Map

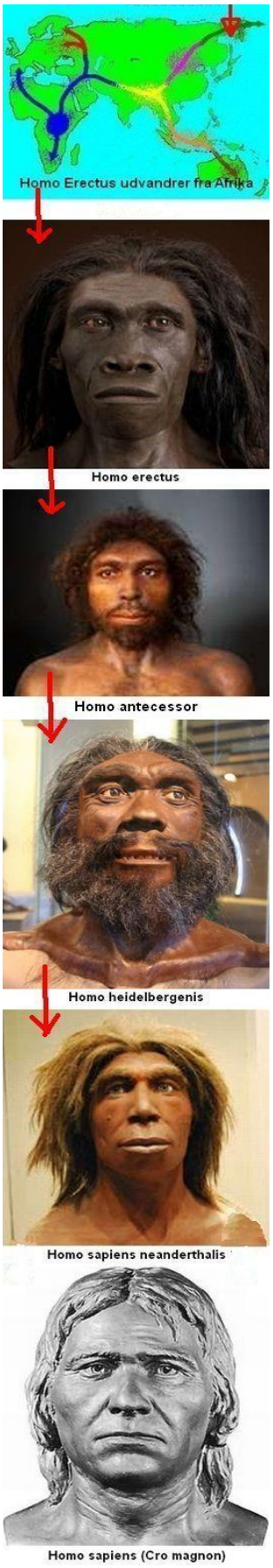

3.4 Homo Antecessor

Homo racer i Pleistocæn

Homo Antecessor antages af mange for at være bindeleddet mellem Homo Erectus, som udvandrede fra Afrika, og Homo Heidelbergensis. De levede for 1.200.000 til 800.000 år siden. Der er ikke gjort noget fund af racen i Afrika, hvilket antyder, at de ikke er udvandret derfra, men er udviklet i Europa.

Det vigtigste findested for Antecessor er Gran Dolina i Atapuerca bjergene i Spanien. I 1994 og 1995 blev over 80 knoglerester fra seks individer fremdraget af Spanske arkæologer. På stedet fandtes også omkring 200 stenredskaber, heriblandt en groft hugget flintekniv, samt omkring 300 dyreknogler. Knoglerne blev dateret til for 780.000 år siden. Der er fundet formodede rester af Homo Antecessor flere andre steder i Europa nemlig en kindtand fundet i Sima del Elefante i Spanien, en kindtand og flintredskaber fundet i Pakefield nær Lowestoft i Suffolk og stenredskaber i Happisburgh, Norfolk, England, som formodes at være 950.000 år gamle.

Det midterste af ansigtet minder meget om det moderne menneskes, skelettet og knoglerne er mere robuste, men dog mindre end hos Homo Erectus. Deres gennemsnitlige hjernevolumen var 1.000 cm3 (nutidsmennesker har omkring 1.350 cm3). De var 1,6 til 1,8 m. høje, og antages at have vejet omkring 90 kg.

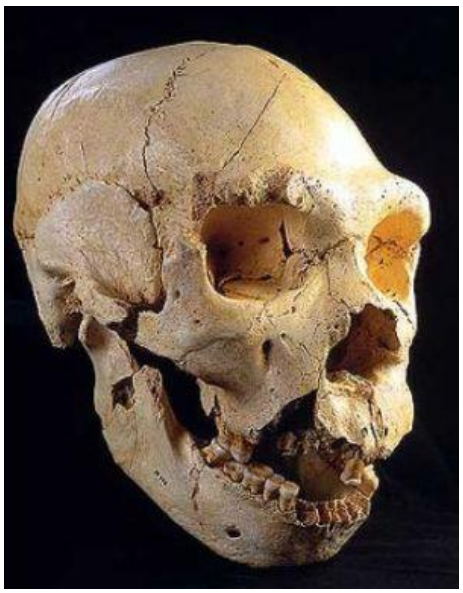

Kranie af Homo Antecessor. Foto Wikipedia

Da Antecessor også er fundet i England, må man antage, at arten har været udbredt også i Frankrig, ja sikkert i hele Vest Europa. Det antages at England og Frankrig dengang var landfaste. De havde mange tusind år og flere mellem-istider at udbrede sig i, så det er nemt at forestille at nogle Antesessor også jagede på de sumpede øer i det nordlige hav, som senere skulle blive til Danmark. Det er dog aldrig blevet eftervist.

Under udgravningen i Gran Dolina fandt man en tilsyneladende affalds-bunke, som indeholdt kasserede sten-værktøjer, og knogler fra fortærede

dyr, såsom hulebjørne, ulve, ræve, mammutter, los og mange flere. I denne bunke var der også knogler fra Homo Antecessor individer.

Sima de Los Huenos Hominin. Foto Archaeology Wiki

"Hakker på knoglerne fra en skarp genstand og andre tegn på afskrælning af kød og sener indikerer, at ligene af disse personer blev behandlet i overensstemmelse med den systematiske måde, som de anvendte på andre pattedyrs kroppe: flåning, udtagning af indvolde, opskæring og afskæring af lemmer, afskæring af regulære kødstykker, rensning af knogler for sener og bindevæv og udvinding af marv," rapporterede forskerne.

Udgraverne tilføjede, at slagtnings-teknikken, som de havde identificeret på stedet, "viser, at deres hensigt var maksimalt udnyttelse af kroppene for at få kød, marv og næringsstoffer. Efter måltidet blev menneskelige og ikke-menneskelige rester smidt hen i et hjørne sammen med kasserede sten-redskaber."

"Andre små dyr blev behandlet på samme måde," forskerne skrev. "Disse data tyder på, at de (Homo Antecessor) praktiseres gastronomiske kannibalisme."

Som yderligere støtte for denne fortolkning af fundene påpegede forskerne, at de fortærede personer kom fra en bred vifte af aldersgrupper, lige fra små børn til unge voksne.

3.4 Homo Heidelbergensis

Homo Heidelbergensis levede i Europa for mellem 600.000 og 400.000 år siden. I 1907 fandt en arbejder en kæbe og nogle tænder i en grusgrav ved byen Maurer i Tyskland. Arbejderen gav den til professor Otto Schoetensack fra universitetet i Heidelberg, som identificerede og navngav fundet.

I 1994 fandt britiske forskere en menneskelig skinnebens-knogle sammen med hundredvis af håndøkser i et stenbrud ved Boxgrove. Det blev dateret til at være mellem 524.000 og 478.000 år gammelt og identificeret som tilhørende Homo Heidelbergensis. Skinnebenet var blevet gnavet af et stort rovdyr, hvilket kan tyde på at manden var blevet dræbt af en løve eller ulv.

Imidlertid, halvfems procent af fund af Homo Heidelbergensis er gjort i Atapuerca Bjergene i Spanien. Det mest berømte fundsted er hulen Sima de los Huesos, hvor udgravningsholdet i 1997 havde fundet mere end 5.500 menneskelige knogler, som var mindst 350.000 år gamle, heriblandt

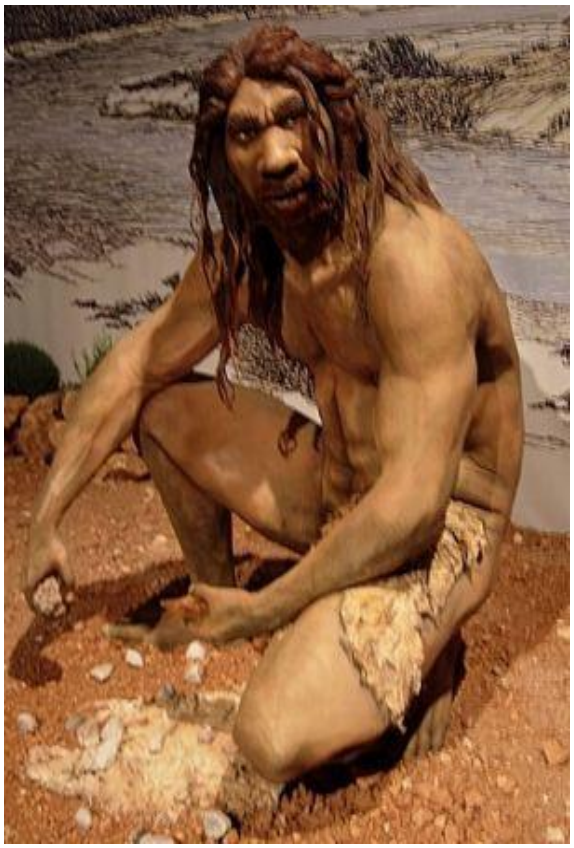

Rekonstruktion af Homo Heidelbergensis. Foto Palomar Edu

28 skeletter af Homo Heidelbergensis. De menneskelige knogler var blandet sammen med knogler fra hulebjørn og andre rovdyr

"Sima de los Huenos" betyder "knoglegraven", og fundstedet er lokaliseret i bunden af et 13 meter dybt skaktagtigt hul. Man når frem til stedet ved at gå og klatre gennem grotte-systemet Cueva Mayor.

Blandt knoglerne fandt man også en håndøkse af rød kvarts, som man navngav Excalibur efter kong Arthurs berømte sværd. Det er nærliggende at antage, at øksen havde en funktion i forbindelse med begravelser eller ofringer på stedet. Det er nemt at forestille sig, at hulen har været en slags offer grotte, og håndøksen Excalibur var det hellige våben, som sendte de udvalgte ofre til en anden Verden, inden de blev skubbet ud over kanten og ned i hullet.

Heidelbergensis brugte i lighed med Homo erectus nogle ret grove stenredskaber. I Nord Tyskland ved byen Schöningen er fundet et antal kastespyd, som antages at have været brugt af dem for 400.000 år siden.

En håndøkse af rød kvarts fundet i Sima de los Huesos - set fra begge sider. Udgraverne døbte den Excalibur. Foto Wikimedia

Heidelbergensis havde et fladere ansigt end Erectus, dog med meget fremtrædende øjenbrynsbuer. De var omkring 1,8 m. høje og meget muskuløse. De havde et hjernevolumen på 1100 - 1400 cm3, hvilket var næsten lige så meget som moderne menneskers gennemsnit på 1350 cm3.

Der er fundet fossiler fra Homo Heidelbergensis både i Spanien, Tyskland og England, og det er derfor rimeligt at antage, at de har befolket i hvert fald det Vestlige Europa. Ved Vejstrup Skov nær Christiansfeld fandt brødrene Boysen omkring 1970 i et gruslag tildannet flint i lag, som kan henføres til Holsten mellem-istiden eller måske en mildnings-periode i det forudgående Cromer kompleks - og således forbindes med Homo Heidelbergensis.

3.5 Homo Sapiens Neanderthalis

Neanderthalerne levede under den sidste istid. De var i hovedsagen en europæisk race, men der er også gjort mange fund i Mellemøsten og i Vest Asien.

Kort over Neanderthal sites i Europa og Mellemøsten. Foto Wikimedia Commons

Der er gjort fund af Neanderthalere på mere end halvtreds lokaliteter.

De levede fra omkring 400.000 år siden indtil for 28.000 år siden, eller hvem ved måske længere. Det er umådelig lang tid sammenlignet med kendt historisk tid.

Rekonstruktion af Neanderthal barn, som er baseret på det treårige barn fundet ved Eoc de Marsal. Foto Don Hitchcock Don's Map.

er findes den internationale skik at menneske racen Neanderthal staves med "h" i sidste stavelse, medens selve den smukke dal - opkaldt efter digteren Neander, hvor fundet blev gjort, staves Neandertal, uden "h".

Et af de første fund af Neanderthal fossiler blev gjort netop i denne dal i 1856 og vakte betydelig opsigt. Det blev foreslået at navngive den nyfundne art Homo stupidos, men det vandt ikke gehør.

Det antages at Neanderthalerne nedstammer fra Homo heidelbergensis.

Det tidligste ubestridelige Neanderthal fund blev gjort i Fischer og Kämpfe's stenbrud i nærheden af den tyske by Ehrinsdorf. Her blev i 1925 fundet knogler og tænder fra en voksen kvinde og en teenager, som er blevet dateret til for omkring 205.000 år siden. Kvinden havde et hjerne-volumen på 1450 cm3.

Skelet af Neanderthaler fundet i Chapelle-aux-Saints i Frankrig1908 i Belgien. .Foto Don Hitchcock donsmaps.com.

Ved Le Moustir i Frankrig blev en femten år gammel dreng fundet begravet med en avanceret stenøkse i hånden. Ved Shanidar i Iran blev en kær afdød for 60.000 år siden lagt til hvile i en hule dækket af vilde blomster.

I en grotte i Skhul på Mount Carmel i Israel blev mellem 1929 og 1935 fundet resterne af syv voksne og tre børn, hvoraf nogle kan have været bevidste begravelser. Nogle bunker af perforerede muslingeskaller synes at være halskæder, som smykkede de afdøde.

De sidste livstegn fra Neanderthalerne er fra for 30.000 til 25.000 år siden. I Hyaena Den i England er fundet blandt andet en spydspids, som anses for ældre end 30.000 år før nutid. I Gorham's Cave i britisk Gibraltar er fundet nogle stenredskaber, som kan henføres til Neanderthal; de er blevet dateret til for 25.000 år siden. I Abrigo do Lagar Velho i Portugal har man fundet skelettet af en dreng med med, hvad der antages at være både Cro magnon og Neanderthal træk, fra 24.500 år før nu tid.

En russisk kunstner har fremstillet en typisk neanderthaler og typisk moderne mand. Foto today.kg

To stykker af Neanderthal kranier fra Vindija i Croatien er blevet dateret til for 29.000 til 28.000 år før nutid.

Ydermere argumenterer nogle for at Neanderthalerne fra Vindija er mindre udprægede Neanderthalere end fund fra tidligere perioder.

Kraftige kæber og øjenbryns-buer fik en neanderthal-mand til at se ud som en bodybuilder på steroider. Det primitive indtryk skabt af hans vigende hage og skrånende pande

blev forstærket ved synet af den velvoksne næse og hans kraftige tænder. Hans tøndeformede krop havde ikke noget signifikant midje.

Enorme muskler bidrog til hans kompakte udseende. Deres skinneben og underarme var kortere end hos moderne mennesker. De var ikke særlig høje, mændene blev omkring 1,65 m. og kvinderne blev 1,52 m. i gennemsnit.

Nogle fund gjort i deres huler viser, at de jagede storvildt. Mest sådanne dyr, som levede nær arktiske områder såsom rensdyr, bison, elg og Mammut.

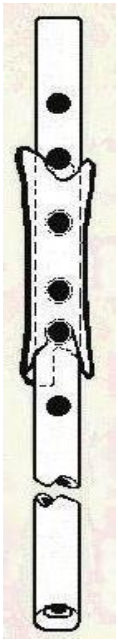

Øverst: Neanderthal fløjte lavet af en bjørneknogle fundet i Divje Babe i Slovenien. Foto Ancient Wisdom
Nederst: Neanderthal fløjte sammenlignet med en moderne fløjte.

Et spyd af træ med flintespids fundet mellem ribbenene på et elefantskelet ved Lehringen i Tyskland, og en spydspids, som blev fundet i rygraden på en hest ved Umm el Tlel i Syrien, henføres begge til neandertal jægernes aktiviteter.

Den såkaldte neanderthal fløjte blev fundet i 1995 i hulen Divje Babe I i det vestlige Slovenien af den slovenske palæontolog dr. Ivan Turk. Den anslås at være omkring 45.000 år gammel. Fløjten er lavet af en hult lårben fra en bjørn og har fire huller, hvoraf de to er intakte, alle fire i en ret linje med cirka lige store diametre. Den er i stykker og kan ikke spille, da den er defekt. Men ved at blæse i den kan produceres musikalske lyde, som det er blevet demonstreret af Dr. Turk.

Neanderthal fund er i hovedsagen fra huler og under klippeudhæng, men især i Øst Europa er mange fund gjort på åbent land eller i floddale. Det antages, at skeletdele er blevet bevaret bedre i huler end på det åbne land.

Marvspaltede dådyrknogler fra Eem mellem-istid fundet i en lergrav nær Hollerup ved Langå. Foto Hollerup – Menneskets oprindelse.

Nær Hollerup ved Langå er fundet nogle dådyrknogler, som bærer tydelige tegn på at være blevet marvspaltet af mennesker. De er fra omkring 110.000 - 130.000 før nutid, det vil sige Eem mellem-istiden, som varede omkring 15.000 år med en temperatur, som var højere end i dag.

Vi kan forestille os en lille gruppe omstrejfende Neanderthalere, som i nogle få dage gjorde holdt ved det, der dengang var en sø, for at

slagte og fortære et nedlagt dådyr, knuse knoglerne for at få fat i den delikate knoglemarv, og derefter at smide resterne i søen, hvor de i 1912 blev fundet i det, der nu et lergrav, af geolog N. Hartz.

Rekonstruktion af Neanderthal skelet. Vi bemærker hans tøndeformede krop. Claire Houck from New York City, USA Wikipedia.

En hollandsk muslinge-trawler fik et stykke af et Neandertal-kranie i trawlet i havet nord for Holland. Fundet er endnu ikke præcist dateret.

Genforskere har rapporteret, at Neanderthal generne var fuldstændig forskellige fra moderne menneskers; de var en sidegren på menneskets udvikling, og der har ikke fundet nogen reproduktion sted mellem Neanderthalere og moderne mennesker.

Det er kendt at moderne mennesketyper og Neanderthaler har beboet de samme områder i hvert fald i Mellemøsten og Frankrig i 20.000 til 60.000 år. Skal vi virkelig forestille os, at der slet ikke var nogen "biologisk kontakt" i al den tid?

Overalt i Verden hvor Europæerne i nyere tid kom frem, har mændene haft deres lyst med de indfødte kvinder. Pelsjægere i Amerika har levet med deres indianer squaws, og forsømte slave-ejere trøstede sig med kvindelige sorte slaver. Kan det virkelig passe, at neandethal kvinderne slet ikke kunne bruges til noget?

I forhold til andre af Verdens folkegrupper er Europæere netop karakteriseret ved sådanne træk, som Neanderthalerne også havde, det vil sige stor næse, øjenbrynsbuer, store øjne, lang hovedskal, kraftige bygning, hvid hud og lyst eller rødt hår. Når vi nu kommer fra samme område, ville det da være nærliggende, at sådanne fælles fysiske træk var skabt af fælles gener?

I 2003 sammenlignede et hold genforskere fra Italien og Spanien mitokondrie-DNA (mtDNA) fra to Cro-Magnon, der var 23.000 og 25.000 år gamle, med fire Neandertal prøver, som var 29.000 til 42.000 år gamle, og med en stor database af moderne menneskelig mtDNA for at kaste lys over spørgsmålet om, hvorvidt moderne mennesker også nedstammer fra Neanderthalerne.

Figure 7. Lames osseuses de Bilzingsleben (Allemagne) présentant des faisceaux de stries parallèles (d'après Mania et Mania, 2004)

Knogle fra neanderthal site Bilzingsleben i Tyskland, der viser grupper af parallelle striber (efter Mania og Mania, 2004) Foto Don Hitchcock donsmaps.com

Giorgio Bertorelle fra University di Ferrara i Italien, udtalte: *"Vores resultater gør hypotesen om en "Neandertal arv" meget usandsynligt."* Gruppen konkluderede, at det er usandsynligt, at Neandertalerne har bidraget til den moderne europæiske genpulje.

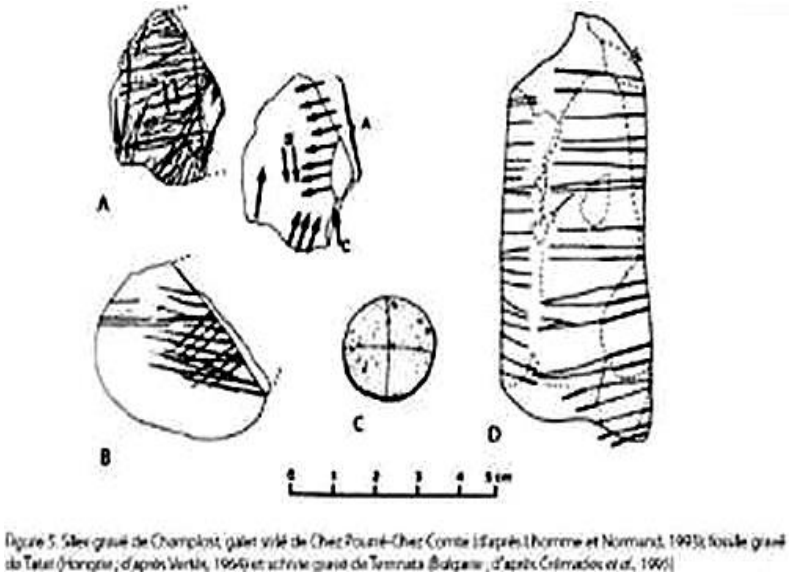

Dekorerede sten fra forskellige neanderthal sites. De er ofte, men ikke altid lige parallelle linjer. A champlost, B Chez Pourre-Comte, C Tatat, Ungarn, D Temnata Bulgarien. Foto Don Hitchcock donsmaps.com

In 2006 offentliggjorde to forskellige forskerhold, ledet af henholdsvis Richard Green og Edward Rubin, deres resultater efter arbejde på de samme Neanderthal prøver. De var bemærkelsesværdig ens. En gruppe mente, at der var en antydning af blanding mellem menneske og neanderthal gener, mens den anden fandt ingen, men begge grupper erkendte, at deres datamateriale ikke var stort nok til at give et endeligt svar.

I Maj 2010 offentliggjorde Svante Pääbo fra Max Planck Institute resultatet af et omfattende genetisk studie: "De fleste moderne mennesker har mindst 1 til 4 procent gener til fælles med Neanderthalerne. Imidlertid har Paupanere fra New Guinea samt kinesere samme procent gener til fælles med Neanderthalerne, som Europæerne har." Gruppens resultat kan derfor ikke bruges til at bevise, at der fandt raceblanding mellem Cro Magnon og Neanderthal i Europa under sidste istid; Paupanerne og kineserne har jo aldrig mødt Neanderthalerne.

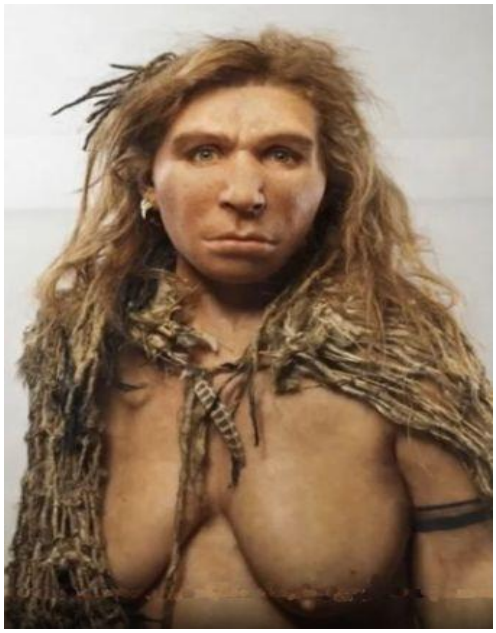

Rekonstruktion af neanderthal kvinde. Foto **covenersleague.com**

Det ene forskerhold efter det andet kommer frem til at Neanderthalerne uddøde uden at sætte sig noget væsentligt aftryk i moderne menneskers gener. Vi bliver nødt til at tage det til efterretning, selvom vi synes at det lyder mærkeligt.

Neanderthalerne strejfede om i Europa allerede under den sidste del af Saale istiden. I Eem mellem-istiden var temperaturen nogle få grader højere end i nutiden. I Europas udstrakte skove, bjerge og moser jagede de dådyr og vilde heste. Således gik mange tusinde år, meget længere tid end vi kan forestille os, meget længere tid end vores kendte Verdenshistorie på nogle få tusind år. Men Weichel istiden sneg sig langsomt ind på dem.

Det blev koldere - ikke så meget at det virkelig blev bemærket i en enkel generation, men skridt for skridt måtte de rykke længere sydpå, og langsomt tilpasse sig kulden.

De har ganske utvivlsomt levet i hele Europa - også i Danmark, ikke blot i Syd Europa, hvor man kan finde vidnesbyrd om dem endnu i dag. Men Weichel gletcheren har ubønhørligt fjernet de fleste af deres spor i de nordlige lande.

Arkæologerne hører sidste gang fra Neanderthalerne omkring 30.000 til 25.000 før nutid. Hvad skete der? Hvorfor forsvandt de? Det kan vi se på den marine isotop-kurve først i dette kapitel. Netop omkring 25.000 før nutid satte Weichel istiden slutspurten ind, og temperaturen i Europa sank til nye bundrekorder. Det er sikkert sandt at Neanderthalerne var kuldetolerante, men det kan blive for meget for selv de bedste, og dette kan have været deres endeligt.

3.6 Homo sapiens sapiens (Cro Magnon)

Cro Magnon mennesket er opkaldt efter deres første findested, nemlig Cro Magnon grotten i Dordogne i Frankrig. I moderne tid er det foreslået, at typen i stedet kaldes "Early European Modern Humans" eller EEMH, fordi der ikke synes at være tilstrækkelig forskel mellem dem og nutidens menneske-typer, til at det kan berettige en særlig arts- eller racebetegnelse.

Det ældste Europæiske fund af skeletdele fra denne moderne menneskетype er fra hulen "Pestera cu Oase" nær Jern Porten i den Rumænske Donau dal. Hulen synes at have været tilholdssted for bjørne eller hyæner; måske er de menneskelige knogler rester af rovdyrenes måltider; de er i så fald blevet fortæret for 45.000 år siden. Et andet rumænsk fund af en kvindes hovedskal i "Pestera Muierilor" er blevet dateret til for omkring 30.000 år siden.

Et typisk kranium af Cro Magnon type fundet i Chanchelade i Dordogne Frankrig. Foto Symac Wikipedia

I selve Cro Magnon hulen i Frankrig fandtes skeletterne af en 14-årig dreng, en kvinde og en mand. De levede for 28.000 år siden.

Ved Predmosti i Moravia i den nuværende Tjekkiske Republik fandt man i slutningen at det nittende århundrede skelet-rester, som repræsenterede omkring tyve begravelser, imidlertid forstyrrede og rodet sammen med dyreknogler fra hovedsagelig mammut men også fra ræv, rensdyr, vildhest, ulv, jærv og hare. Der blev også fundet rester af tre hunde, hvoraf den ene havde et mammutben i munden. Nogle af mammutknoglerne viste tegn på at have været kogt. Imidlertid gik de oprindelige fund tabt under Anden Verdenskrig. Begravelserne fandt sted for mellem 24.000 and 27.000 år siden.

I Paglicci hulen i Italien fandtes skeletterne af en dreng og en ung kvinde sammen med tusindvis af dyreknogler og stenredskaber. Desuden var hulen dekoreret med de typiske Cro Magnon hulemalerier. De to levede for omkring 23.500 år siden.

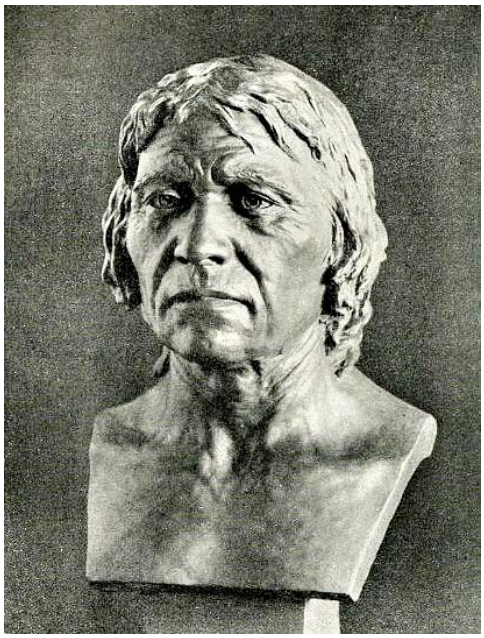

Rekonstruktion af det første Cro Magnon fund fra 1916. Foto Internet Archive Book Images The American Museum journal Wikipedia

Også i Mellemøsten er gjort vigtige fund af Cro Magnon, eller skal vi sige tidlige Europæiske mennesker; således fandt René Neuville i 1934 i Qafzeh hulen i det nuværende Israel resterne af femten individer, heraf otte børn, sammen med sten-skrabere og sten pilespidser samt knoglerester fra gazelle, vildhest, dådyr, urokse og næsehorn. De levede for omkring 92.000 til 115.000 år siden.

Sammenlignet med Neanderthalerne udviser skeletterne den samme høje pande, oprejste gang og slanke skikkelse, som nutidens mennesker. Kranierne fra Cro Magnon hulen og fra Predmostí er karakteriseret ved firkantede øje-åbninger. Det er umuligt at sige noget om deres hudfarve; de kan have haft hvid, mørk eller olivenfarvet hud, vi ved det ikke.

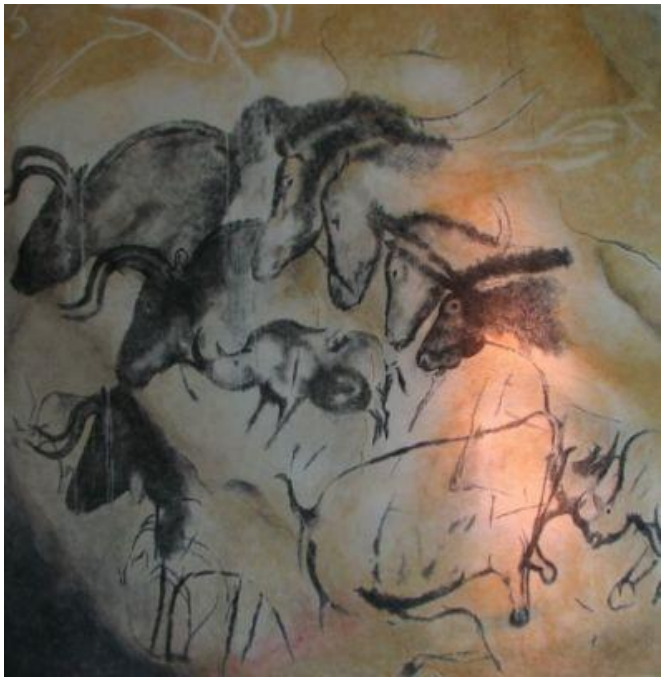

Maleri af heste, okser og næsehorn i Chauvet hulen. HTO - Self-photographed Wikipedia.

Den amerikanske professor Trent Holliday har for ikke længe siden foretaget en undersøgelse af det eksisterende skeletmateriale.

Han kom frem til en gennemsnitshøjde for mænd på mellem 168 og 170 cm, og en gennemsnitshøjde for kvinder mellem 157,6 og 158,4 cm. Formicola and Giannecchini derimod skelnede skarpt mellem tidlige og senere Cro Magnon individer og kom frem til at tidlige Cro Magnon mænd var 176,2 cm høje medens sene Cro Magnon mænd kun var gennemsnitlig 165,6 cm høje. På lignende måde blev tidlige Cro Magnon kvinder i henhold til deres undersøgelse 162,9 cm høje, medens senere kvinder kun blev 153,5 cm høje i gennemsnit.

De fremstillede skrabere, pilespidser og andre redskaber af flint. I Cro Magnon hulen fandtes dyretænder og muslingeskaller med tegn på at de havde været brugt i halskæder.

Muslingeskaller fundet i Qafzeh hulen er perforerede og udviser tegn på, at de har siddet på en snor, måske en halskæde. På nogle få af skallerne fandtes rester af okker, som måske har været brugt som krops-dekoration eller som led i et begravelses-ritual.

Analyser af knoglerne viser, at livet i Europa under Weichel istiden var vanskeligt. Adskillige af skeletterne har sammenvoksede ryghvirvler, som antyder alvorlige læsioner; kvinden fra Cro Magnon hulen havde overlevet nogen tid med et kraniebrud, og flere skeletter viser tegn på infektioner.

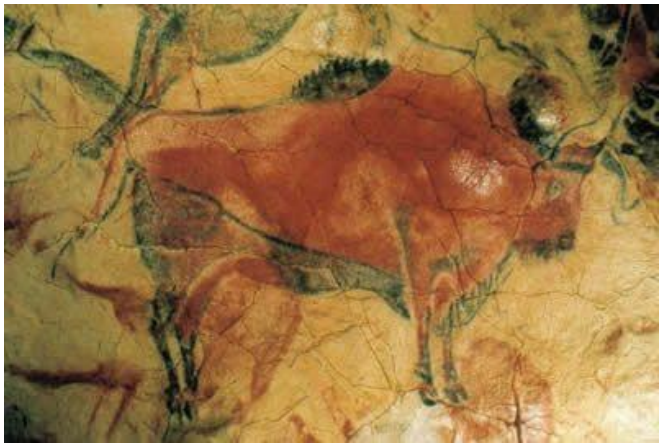

Et maleri af en urokse i Altamira hulen. Museo de Altamira y D. Rodríguez Wikipedia

"Efter Altamira er alt dekadence." siges det, at Picasso udbrød, da han så de fantastiske Cro Magnon hulemalerierne i Altamira hulen i det nordlige Spanien. Da opdagelsen af hulen først blev offentliggjort i 1880, ville mange eksperter ikke tro på at forhistoriske mennesker havde den intellektuelle kapacitet til at skabe nogen form for kunstnerisk udtryk. Hulens opdager, Sautuola, blev endda beskyldt for selv at have ladet billederne malet. Først i 1902, da lignende huler var blevet opdaget andre steder, blev billedernes ægthed bekræftet. De berømte billeder blev malet for mellem 16.500 and 14.000 år siden.

Maleri af en vildhest i Lascaux hulen. Wikipedia.

Malerierne i Lascaux bliver kaldt for det forhistoriske Sixtinske Kapel. Hulen indeholder næsten 2.000 figurer, som kan inddeles i dyr, menneskelige figurer og abstrakte tegn. Over 900 kan identificeres som dyr, hvoraf 605 af disse er blevet identificeret som heste, hjorte, okser, bisoner, løver, en fugl, en bjørn og et næsehorn. Der er ingen billeder af rensdyr, selvom det må antages at have været deres vigtigste fødekilde. Der er vist kun et menneske, ret stilistisk. Billederne blev malet for omkring 15.000 år siden.

Chauvet hulen i Syd Frankrig blev fundet i 1994 og regnes for en af de vigtigste forhistoriske huler i Verden. Den indeholder Verdens ældste hulemalerier, som blev malet for omkring 32.000 år siden. Hulen er usædvanlig stor og kvaliteten af malerierne er ekstraordinær god. Foruden fantastiske malerier indeholdt den fossiler af hulebjørn, ibex (en slags bjergged) og mange andre nu uddøde dyr. På hulens gulv var fodspor af hulebjørn samt et barns fodaftryk.

Et maleri med mennesker i Magura-hulen. Personen i midten er bestemt en han. Men en helt anden stil end de franske hulemalerier. Nk – Own work Wikipedia.

Ved kysten nær Marseille ligger Cosquer hulen, som blev opdaget i 1991. Den oprindelige indgang ligger 37 m. under nutidens havoverflade. Den indeholder malerier fra to perioder, nemlig fra bådefor 27.000 og for 19.000 år siden. Malerierne forestiller bison, ibex, heste sæler og lomvier.

I den nordvestlige del af Bulgarien ligger Magura hulen, som indeholder malerier fra mange forskellige epoker. Det specielle ved dem er at usædvanligt mange mennesker er afbilledet, men dog så enkelt, at man ikke kan se, hvordan de virkelig så ud.

Malerierne i Font de Gaume hulen i Frankrig blev malet for omkring 27.000 år siden. De er kendte for at være de første eksempler på polycrome malerier, det vil sige, at de er malet i flere forskellige farver.

Genforskere har gang på gang forsikret os, at Cro Magnon ikke blandede gener med Neanderthal, og der er blot helt ubetydelige spor af Neanderthal gener hos moderne Europæere.

Cro Magnon havde et ret fyldigt kvindeideal, måske var det en jægers stolthed at han kunne skaffe mad til en sådan kvinde. De såkaldte Venus figurines er små kvindefigurer af forskelligt materiale - fra venstre mod højre: Venus fra Hohle Fels, mammut stødtand - Venus fra Laussel, klipperelief - Venus fra Willendorf, kalksten - Venus fra Dolni Vestonice, keramik - Venus fra Moravany, mammut tand.

Det er vanskeligt at forstå, hvordan to racer kunne leve i samme område gennem titusinder af år uden at blive fuldstændigt genetisk sammenblandet. Måske kunne de virkelig ikke få børn sammen, som det er blevet foreslået. Måske var Neanderthal ikke så smarte på trods af deres store hjerner. De

levede jo i Europa gennem hundrede tusind år tilsyneladende uden at ændre deres værktøjer og levevis væsentligt; lidt ligesom de Australske Aboriginals.

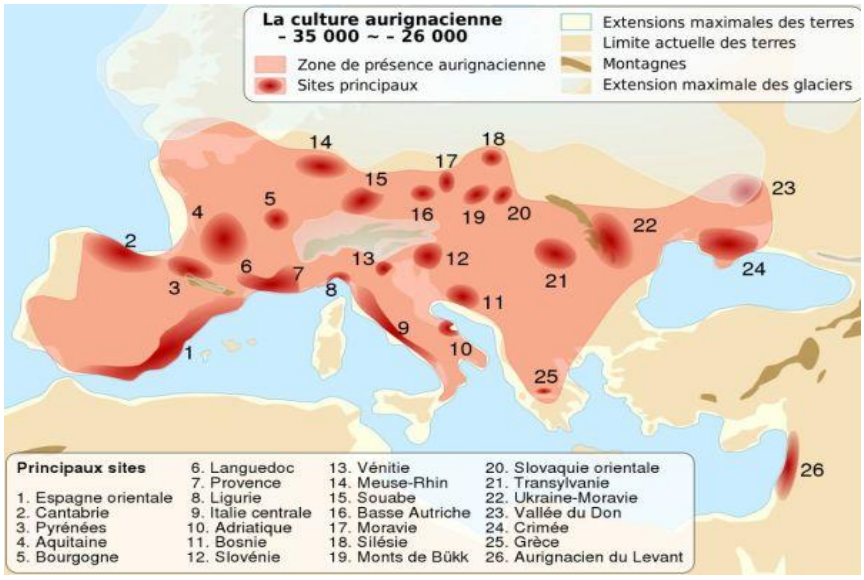

Fordeling af Cro Magnon sites før sidste istids maksimum. Foto Semhur Wikipedia.

Selvom Cro Magnon var en moderne menneskетype - som den moderne befolkning - er det muligt at de heller ikke er vore forfædre. Europa kan være blevet overtaget og koloniseret i flere bølger af formentlig Indoeuropæiske folk, som kom fra Eurasiens indre. Cro Magnon var et spredt og fåtalligt jægerfolk, som indianerne var det i Amerika, de kan være blevet marginaliseret og mere eller mindre udslettet som folk.

Det er blevet foreslået at Baskerne er efterkommere af Cro Magnon, på grund af deres geografiske beliggenhed midt i et område med mange Cro Magnon fund og deres specielle sprog, som ikke er indo-europæisk.

I dag støtter mange forskere den ultimative "Ud af Afrika" teori baseret på genforskning. Teorien udsiger, at den moderne menneskетype udviklede sig i Afrika og derefter drog ud i Verden for omkring 70.000 år siden og fortrængte eller udryddede alle andre menneskeracer, som tidligere havde udviklet ud fra Homo erectus, det vil sige Homo neanderthalis i Europa, Homo denisova i Central Asien, forskellige arter af Homo i det sydlige Asien repræsenteret ved Java manden og Peking manden og alle de racer og arter, som ikke er kommet til vort kendskab. Kun Yetien og Bigfoot synes at have overlevet indtil vor tid.

3.7 Litteratur

Wolly rhino discovery in the lower Kolyma River

Moulages-Fossiles-Homionides

Neanderthal Symbolism

Forudgående afsnit: 2. Danmarkshistorien – 2.0 Tertiærtiden

Efterfølgende afsnit: 4. Danmarkshistorien – 4.0 Renjægerne

Dalum Hjallese Debatklub

dhdebatklub (snabel a) gmail (punktum) com
Bent Hansen 21-10-2023